

DEN DANSKE ARBEJDSMARKEDSMODEL

16. november 2023

Den aktive arbejdsmarkedspolitik har flere formål end at hjælpe ledige i job

Størstedelen af pengene i beskæftigelsessystemet er målrettet udsatte borgere. Dem - og den danske models succes - skal politikerne passe på, når de reformerer beskæftigelsesindsatserne.

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Emilie Damm Klarskov
Analysechef

Kontakt

Analysechef

Emilie Damm Klarskov

📞 27 35 85 95

✉️ ead@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Danmark er verdenskendt for sin arbejdsmarkedsmodel. I korte træk går den ud på, at virksomhederne har fleksible vilkår for at hyre og fyre medarbejdere, mens medarbejderne til gengæld bliver grebet af et stærkt sikkerhedsnet i form af dagpenge, hvis de bliver ledige, og de bliver hjulpet godt videre gennem en aktiv arbejdsmarkedspolitik.

Modellen er en af forklaringerne på, at Danmark er kommet lettere gennem økonomiske kriser end andre økonomier, og at [Danmark for 13. år i træk](#) er det EU-land, hvor ledige kommer hurtigst tilbage i beskæftigelse. Noget gør vi altså rigtigt på det danske arbejdsmarked.

” *Modellen er en af forklaringerne på, at Danmark er kommet lettere gennem økonomiske kriser end andre økonomier*

Emilie Damm Klarskov

Gennem de senere år har den aktive arbejdsmarkedspolitik og i særlig grad jobcentrene dog været udsat for kritik, og regeringen har derfor nedsat en ekspertgruppe, som skal komme med et bud på et nyt beskæftigelsessystem.

Lad mig først understrege, at jeg synes, at det er fornuftigt at efterse systemet: Der er garanteret ting, der kan gøres smartere, ligesom der givetvis kan spares penge på blandt andet bureaukrati i systemet.

Filmen knækker dog dér, hvor nogle argumenterer for, at der kan spares penge, alene fordi Danmark bruger mange penge på aktive indsatser sammenlignet med andre lande.

I Danmark bruger vi cirka 11 milliarder kroner årligt på den aktive arbejdsmarkedspolitik, og det er ganske rigtigt højere end lignende opgørelser for andre lande. Man skal dog være uhyre forsigtig med at sammenligne offentlige udgifter på tværs af lande, da de i høj grad afhænger af, hvordan man har struktureret den offentlige sektor.

I Danmark ligger beskæftigelsesudgifterne ganske rigtig højt i OECD's opgørelser, men til gengæld er de danske udgifter til posterne, arbejdsmarked og erhverv, relativt lave. Faktisk har vi i AE [vist](#), at summen af disse poster er omtrent ens i Danmark, Sverige, Finland og Norge. Det tyder på, at en del af forklaringen på Danmarks høje beskæftigelsesudgifter kan skyldes, at den post dækker over ting i Danmark, som i andre lande er registreret som enten erhvervs- eller arbejdsmarkedsrelaterede udgifter.

Et andet argument for at spare på beskæftigelsesindsatsen lyder, at der ikke er tilstrækkelig stor effekt af indsatserne. Effekterne er rigtignok forskellige på tværs af grupper og ordninger, når man alene måler på, i hvor høj grad den aktive arbejdsmarkedspolitik får personer i beskæftigelse. Beskæftigelseseffekterne er størst for de stærkeste ledige og mindst for borgere langt fra arbejdsmarkedet.

Men en stor del af de penge, som bruges på aktiv arbejdsmarkedspolitik, er målrettet udsatte borgere, der ikke umiddelbart er vurderet parate til at komme i beskæftigelse. Den gruppe af borgere er ikke en del af ledighedsstatistikken. Så det er vigtigt at huske, at udgiften til jobcentrene ikke kun har til formål at få ledige hurtigere i beskæftigelse, men at jobcentrene også varetager socialpolitiske opgaver. De hjælper ledige i job, støtter borgere langt fra arbejdsmarkedet, tilkender førtidspension og gør uddannelseshjælpsmodtagere klar til uddannelse.

” *Det er vigtigt at huske, at udgiften til jobcentrene ikke kun har til formål at få ledige hurtigere i beskæftigelse, men at jobcentrene også varetager socialpolitiske opgaver*

Emilie Damm Klarskov

Faktisk bruger vi kun godt en [tiendedel](#) af pengene i systemet på indsatser til dagpengemodtagere, mens størstedelen af udgifterne er målrettet udsatte borgere langt fra arbejdsmarkedet, hvor der typisk ikke er ret store beskæftigelseseffekter af indsatserne. Der kan dog være andre sociale effekter af indsatserne for både ydelsesmodtagerne og deres børn. Det kan vise sig at have negative konsekvenser blot at skære disse indsatser væk, eftersom de typisk har andre formål end netop beskæftigelse – i hvert fald i første omgang.

Den aktive arbejdsmarkedspolitik, som vi kender den i dag, bygger på 30 års erfaringer og forskning, så vi ved, at indsatserne har vist gode effekter. Det sikrer, at pengene bruges, hvor de virker bedst, og er et princip, som bør bibeholdes fremover.

Når fremtidens beskæftigelsessystem skal indrettes, er det dog fornuftigt at have for øje, at de indsatser, som i dag går under fællesbetegnelsen ”aktiv arbejdsmarkedspolitik”, har både sociale og beskæftigelsesmæssige formål. Derfor bør indsatserne også evalueres bredere end ved blot at se på overgang til beskæftigelse. Og der kan måske også være fidus i at skille dem mere ad.